

การสื่อสารที่สำคัญ
ในโลกยุคโบราณระหว่าง
มนุษย์อย่างหนึ่งก็คือ
การเขียนหนังสือ ถ้าใคร

เข้าใจตัวอักษรและกฎกติกาของการเขียน
ภาษานั้นๆ ก็ย่อมอ่านออก และถ้าเขียนเพื่อ
สื่อสารได้ด้วยก็เรียกว่า “รู้หนังสือ” หรือ
“อ่านออกเขียนได้” (literate) ใดๆก็ดี
ในยุคปัจจุบันที่ท่วมทับไปด้วยข้อมูลสารพัด
ชนิด หากสามารถเข้าใจสิ่งที่ “แอบ” อยู่ใน
ข้อมูล แปลความหมายได้ก็เรียกว่าเป็นผู้
“อ่านออกเขียนได้เชิงข้อมูล” ซึ่งความ
สามารถนี้เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีชีวิต
ที่อยู่รอดและอยู่ดีในปัจจุบัน

ชื่อทางการของสิ่งที่กล่าวข้างต้นก็คือ
data literacy ซึ่งถ้า “การอ่านออกเขียนได้”
(literacy) หมายถึงความสามารถในการ
อ่านเพื่อความรู้ และเขียนอย่างอ่านได้อย่าง
เป็นเรื่องเป็นราว อีกทั้งสามารถคิดได้ลึกซึ่ง
เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ data literacy (การอ่าน
ออกเขียนได้เชิงข้อมูล) ก็หมายถึงความ
สามารถที่จะบริโภคข้อมูลเพื่อความรู้
ผลิตต่อได้อย่างเป็นเรื่องเป็นราว และคิด
ได้ลึกซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลนั่นเอง

Data literacy นั้นถ้าตีความอย่างแคบ
ก็รวมเฉพาะ statistical literacy หรือ
ความสามารถในการใช้เครื่องมือทางสถิติ
เพื่อหาความหมายจากข้อมูล มีความเข้าใจ
ว่าจะจัดการอย่างไรกับข้อมูลขนาดใหญ่
(big data) รู้ว่าจะนำข้อมูลไปใช้งานต่อไป
อย่างไร รู้ว่าจะเชื่อมต่อชุดข้อมูลต่างๆ
เข้ากันได้อย่างไร และสามารถตีความข้อมูล
เหล่านั้นได้

นักวิเคราะห์ในภาคเอกชนและภาครัฐ
จำเป็นต้องมี data literacy ที่ลึกซึ่งใน
สภาพการที่ข้อมูลมีขนาดใหญ่ขึ้นทุกที
เพื่อที่จะหาความจริงที่อยู่ในข้อมูลเหล่านั้น
อันจะนำมาใช้ประกอบกับตัดสินใจในเรื่อง
การดำเนินงานและนโยบายต่อไป

มีตัวเลขอันหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึง

‘อ่านออกเขียนได้’ เชิงข้อมูล

ขนาดใหญ่โตของข้อมูลในโลกซึ่งระบบ
ดิจิทัลเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดข้อมูล
ขนาดใหญ่โตมโหฬารขึ้นมา ในหนึ่งวัน
มีการเกิดข้อมูลในโลกไซเบอร์ประมาณ
38 tetra bytes ซึ่งเท่ากับหนังสือขนาด
ปกติ 40 ล้านเล่ม ลองจินตนาการดูว่าถ้า
ไม่มี data literacy แล้วจะหาประโยชน์
จากข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างไร

ในระดับพื้นฐานนั้นผู้มี data
literacy จะสามารถแปร data (ข้อมูล)
เป็น information (สารสนเทศ)
แปรเปลี่ยนเป็น knowledge (ความรู้)
และทำให้เกิด wisdom (ปัญญา) ใน
ขั้นต่อมา

ถ้าเจ็บหัวใจเป็นพักๆนี่คือข้อมูล ถ้าเอา
ข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแบบแผนก็จะ
ได้ความรู้ว่าป่วยเป็นโรคหัวใจ คราวนี้ก็ถึง
ปัญญาคือการรู้ความเหมาะสมในการนำ
ความรู้นั้นๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ กล่าวคือ
ถ้าอยากมีชีวิตอยู่นานๆ ก็ไปรักษาและดูแล
ตัวเองให้ดีกว่าเดิม

การจะได้มาซึ่งความรู้และปัญญา
จากข้อมูลก็คือการมี data literacy

“คนที่แยก fact
กับ truth ไม่ออก
อาจประสบปัญหา
ในชีวิตประจำวัน”

ซึ่งประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์
ข้อมูล และตีความหมาย

หากจะตีความ data literacy ไปไกล
กว่านั้นโดยไม่ยึดติดกับการใช้เครื่องมือ
ทางสถิติและคณิตศาสตร์ ก็หมายถึงการ
สามารถเข้าใจข้อมูลในชีวิตประจำวัน
สามารถตีความและนำมาใช้ประโยชน์ได้
ตัวอย่างเช่น

(1) การอ่านคนเป็น สามารถตีความ
ได้ว่าจากข้อมูลพฤติกรรมที่ประสบ ควรจะ
ปฏิบัติต่อคนๆ นั้นอย่างไร data literacy
เช่นนี้จะทำให้ไม่ถูกหลอก

(2) มีสิ่งที่เรียกว่า social intelligence

หรือความฉลาดทางสังคม ซึ่งหมายถึงการ
สามารถตีความข้อมูลทางสังคมที่ประสบ
และวางตนได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม
ตัวอย่างมีรอบตัว เช่นสังเกตเห็นว่าเพื่อน
ไม่สบายใจไม่พูดจาตอกย้ำมต้อยของเพื่อน
ที่สังเกตเห็น ไม่หักกลุกติตกรรยาเพื่อนว่า
หน้าเหมือนเพื่อน ตีความคำพูดรอบกาย
ที่ได้ยินว่ามีความหมายอย่างไร

การมี data literacy ในแนวนนี้
จะทำให้แยกออกได้ว่าอะไรเป็น **fact**
(ข้อเท็จจริง) และอะไรเป็น **truth**
(ความจริง) ตัวอย่างเช่น

(1) ลูกที่หญิงคลอดออกมาเป็นลูก
คือ fact แต่ truth อาจเป็นได้ว่าไม่ใช่ลูก
ทางพันธุกรรมเพราะเพียงอาศัยมตลูก
มาเกิดเท่านั้น

(2) หญิงสาวหน้าตารูปร่างงดงามเป็น
fact แต่ truth ก็คือเธอเป็นชาย

(3) การเห็นคู่แต่งงานเป็นหญิงชาย
ตามปกติเป็น fact แต่ truth ก็อาจ
เป็นว่าเป็นการแต่งงานของคนเพศเดียวกัน
ก็เป็นได้

คนที่แยก fact กับ truth ไม่ออก
อาจประสบปัญหาในชีวิตปัจจุบัน ที่การ
ผ่าตัดเสริมสวยช่วยให้จำหน้าคนไม่ได้
ไม่ว่าภรรยาจะไปผ่าตัดหน้าจนจำไม่ได้
อย่างไร truth ก็คือเธอเป็นภรรยาคนเดิม
แต่ fact ก็คือหน้าตาของเธอเปลี่ยนแปลง
ไป ถ้าใครอ่อนในเรื่องแยก truth กับ fact
ในกรณีนี้ที่จำเธอไม่ได้เพราะหน้าตาแยง
ก็อาจจับตัวได้

data literacy ทั้งในแง่วิชาการที่
ต้องใช้ความเข้าใจเครื่องมือทางสถิติและ
คณิตศาสตร์ เพื่อแปรเปลี่ยนข้อมูลเป็น
ความรู้และปัญญา และในแง่การสามารถ
เข้าใจข้อมูลในชีวิตประจำวัน เป็นทักษะ
ที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนใน
ศตวรรษที่ 21 ที่รอบตัวเพียบล้นไปด้วย
ข้อมูลจำเป็นต้องมีเพื่อการมีคุณภาพ
ชีวิตที่ดี

คนไม่อ่านหนังสือไม่ต่างอะไรไปจาก
คนอ่านหนังสือไม่ออกฉันใด คนที่ไม่
สามารถตีความข้อมูลรอบตัวได้ ก็ไม่ต่าง
อะไรไปจากคนตาและหูพิการฉันนั้น